

CİNS AYRIMCILIĞI

MERSİN ÜNİVERSİTESİ JEOGENÇ, MERSİN

Birçok alanda gelişmemişliği ve eşitsizliği yansıtan Türkiye' de kadın-erkek eşitliğini, cins ayrımcılığını tartışmak bazılarınca anlamsız hatta yararsız görülüyor. Özellikle insan haklarının gereğini yerine getirememiş olan ülkemizde kadın haklarından bahsetmek ve çözüm aramak lüks sayılıyor. Oysa birçokları şu noktayı kaçırıyor.

-Kadının özgürlüğü, ülkenin özgürlüğüdür.

-Kadının kurtuluşu, genel kurtuluştur.

Yapılan bir araştırmada halen okutulan 2. ve 3. sınıfların "Hayat Bilgisi" ve 1. sınıfların "Okumaya Başlıyorum" adlı ders kitaplarında, daha ilköğretim çağındaki çocuklara cins ayrımcılığını nasıl bilinç altlarına yerleştirildiğini, kadının toplumdaki yerinin nasıl da yanlış ve çarpık olarak yansıtıldığı ortaya

konuluyor.

Araştırmanın raporunda: "Ders kitaplarında kadının genellikle ev içi geleneksel rollerde, erkeklerin ise hemen her zaman müdür gibi yönetim ve otoriteyi simgeleyen konumlarda gösterildiği" belirtilmiştir."

"İncelenen tüm kitaplarda, çocukların okul dışında resmedildiği karelerde annelerin gözetiminde bulunması ve çocuklardan asıl sorumlu kişinin anne olması gerektiği düşüncesi işleniyor. Bu da babanın çocuklarla fazla ilgilenmesine gerek olmadığı gibi bir önyargının belleklere yerleşmesine neden oluyor. Ayrıca, öğretmenlik ve hemşirelik gibi geleneksel olarak kadınlıkla ilişkilendirilmiş mesleklerde erkekler hiç resmedilmezken, kitapların hiçbirinde erkek sekreter ya da öğretmene rastlanılmıyor."

"Kadınlar genellikle tüketim ilişkileri içinde gösterilirken, erkekler genellikle üretim faaliyetleri içerisinde yer alıyor. Kitaplarda, tüketim hakları ve alışkanlıkları ile ilgili bölümlerde alışveriş yapanlar her zaman kadınlar olarak gösteriliyor. Erkekler ise iş dışındaki zamanlarda gazete okuma gibi entelektüel uğraşlar içinde resmediliyor.

"Kız çocuklar, genellikle etek giyen, uzun saçlı, ip atlayan ve bebeklerle oynayan figürlerle gösterilirken, özellikle 'trafik ve kuvvet' gibi bölümlerde spor yapan, kuvvet gösteren, top oynayanlar hep erkeklerden oluşuyor. Deprem ve yangına karşı eğitici bölümlerde de yangında anneler genellikle çaresiz ve üzgün halde, erkekler ise yangını söndürmekle uğraşırken resmediliyor."

Evet kadına biçilen rol ve yaşama alanı belli. Kadının rolü ev hanımlığı, yaşama alanı ise küçücük bir ev!

Ama dünya her geçen saniye değişiyor.

Burjuvazinin ortaya çıkışı ve sanayileşmeyle başlayan gelişim sürecinin bir çok açıdan insan yaşamını etkiledi. Fakat bunun

zamanla kapitalist ilişkilerin dönüşümüyle oluşan bir sömürü düzeni olduğu çok geçmeden anlaşıldı. Kapitalizmin gelişimiyle işgücü metalaştı.

Sanayi devrimiyle birlikte, daha yüksek ücret, daha iyi yaşam koşulları isteyen, ağır tarım işleri ve feodal bağlardan kopmak isteyen binlerce insan kente geldi. Kente gelmek, kadınlar açısından olumlu sonuçlar yarattığı gibi, bir çok olumsuz sonucu da birlikte getirdi.

Kent kadın açısından bir bakıma özgürleştiriciydi. Kente gelmek feodal bağlardan kopmak demektir. Büyük ailenin baskısından ve sorumluluğundan da kurtulmak demektir.

Kente gelen bu insanlar, uygarlığın, gelişmişliğin, iyi eğitim görmüş olmanın simgesi haline gelmiş olan kentli tarafından aşağılanıyorlardı. Hiçbir zaman bu kente ait olmayan ve olamayacak olan insanlar olarak görülüyorlardı.

Kentin karmaşası ve kalabalığı içinde geleneklerini, namuslarını, dolayısıyla tüm değerlerini kaybetmekten korkan bu insanlar, kırsal kültürlerini kentte yaşamaya, hatta bu kültürel biçimlerini olduğu gibi kente taşımaya çalıştılar. Ancak bunun mümkün olmadığı çok açıktı. Kentin içerisine aldıklarını kalabalıklara karıştıran, soğuran kapitalist biçimleniş, onların bu kültürü diledikleri gibi yaşamalarına olanak tanıyamazdı.

Bu noktada, özgürlük ve medeniyetin simgesi kentler, kadınlar için daha fazla baskı ve dayatmanın mekanı oldular.

Kadınların kent içinde var olabilmeleri, çalışabilmeleriyle mümkündü ki bu da kapitalist sistem için bir nimetti.

Tarih boyunca kadın eve kapatılmış, yaptığı işler ev işi olarak görülmüş ve evde yapılan işler, sistemin anladığı anlamda iş olarak kabul edilmemiştir.

Kumaş ve halı dokumak, nakış işlemek, dantel örmek gibi işler ev işi olarak görülmüş -ki bunlar birçok yerde piyasayı besleyen sektörler ve önemli ihracat mallarıydı. Ve kadınlar bu biçimde eve kapatılmıştır. Bu kimliğe özendirilmişlerdir. Zira kadınlar siyaset ve kamusal alandan uzaklaştırılmıydı. "Ev kadınlığı" kimliğini pekiştirmek de bunun en meşru yoluydu.

Çalışan kadınlar için tek kamusal alan işyeriydi. Zor yaşam koşulları, kadının çalışmasını gerekli kılıyordu. Böylece kadın, evinin dışında bir yaşam oluşturmaya başlıyordu.

Ancak ev içi görevlerinde bir değişiklik olmuyordu. Ev işleri ve ev düzeninin korunması, çocuk yetiştirilmesi hala kadın göreviydi. Çalışmak her ne kadar kadın için kamusal alana girmek demekse de; iki katı iş yapmak ve kamusal örgütlenmelerde ikinci öneme sahip işleri yapmak zorunda olmak anlamına da geliyordu.

Tabi bu ağır iş ve sosyal koşullara dayanmak mümkün değildi.

Ve kadınlar seslerini çıkardı.

8 Mart Emekçi Kadınlar Günü dolayısıyla insanlarımız kadınların boynuna vurulan çifte prangayı protesto edecekler, hak ve özgürlükler talep edeceklerdi.

Ki, kadın deyince iki kere düşünmek lazım.

Hem kapitalizmin, hem de cinsel statü baskısı.

Eve kapanmak gibi...

Aynı işi yaparken erkeklerden daha düşük ücret almak, ucuz işgücü gibi.

Cinsel taciz gibi...Dayak gibi.

8 Mart şerefine bizim insanlar da sokaklara çıktılar.

Beyazıt tarafındaydı. Kadınlara reva görülen baskılara, kısıtlamalara, ayrımcılıklara karşı söyleyecekleri vardı.

Üstelik yasalar falan çıkmış, "eksiksiz demokrasi" gelmişti!

Hayır gelmemişti! Küçük bir yanlış anlaşılma olmuştu!

Gelen biber gazı, cop, sopa, şiddet ve cebirdi!
 Hızır paşalar kadın hakları savunucularının tepesine üşüştü.
 Kadın hakları gününde kadınlar ve onlara destek verenler dövüldü, yerlerde sürüklendi.
 Kadının payına yine dayak düştü!

Kapitalist üretimin boy vermeye başladığı İngiltere'deydi.
 Dokuma tezgâhları, çukırlar çalışıyor, mekiklerin sesi sokaklara taşıyordu.
 Şiş göbekli kapitalist keyifle göbeğini ovuşturuyor, ama yeni ve ucuz işgücü ihtiyacı dayanılmaz biçimde artıyordu.
 İşte o ucuz işgücü dayatması onun kadın ve çocukları keşfetmesini sağladı.
 Milyonlarca çocuk ve kadın ne güne duruyordu?
 Üstelik yoksulluk o derece yoğundu ki, bir sent'e muhtaç insanlar her işi yapmaya hazır.
 Kapitalizm bu ihtiyaçtan dolayı kadını evden çıkarttı.
 Üretim sürecine kattı.
 Ama daha fazla kâr, rekabet sisteminin dayanağı olarak!
 Erkekle aynı işi yaptırıyor, ama daha az para veriyordu.
 Kadınlar, 11-12 yaşındaki çocuklarla, sabahın kör karanlığından gece yarısına kadar çalıştırılıyordu.
 Sonra eve koşuyor, ev işlerini yapıyor, çocuklarına yemek hazırlıyor, öteyi beriyi temizliyor, sabah işe koşuyor,
 horlanıyor ve dayak yiyiyordu.
 Kapitalizm gelişti..Uygarlık ilerledi.
 El tezgâhlarının, çukırların yerini bilgisayarlı makineler aldı.
 Uzaya gidildi. Ay keşfedildi.
 Makineler yeni. Fabrikalar yeni. Ama kadının durumu hâlâ kara düzen!
 Patronlar kadın işçileri sever.
 Çünkü onlara daha az ücret öder!
 Tekstil fabrika ve atölyelerinde kadınlar günde 10-12 saat çalışma karşılığı asgari ücretin bile altında bir
 fiyata bileklerindeki gücü, gözlerinin nurunu döker.

Sömürü düzeni ve kahredesi yoksulluk Çukurova'da gencecik kızları, kadınları tarlalarda günde 5-6 Lira yevmiyeye mahkûm eder.

Yazgı gibidir temizlik! Kadınlar evlere temizliğe gider.

Televizyonlarda ise ağır ablalar, kadınlara el bakımı kremleri, zayıflama yöntemleri ve fazla kilolardan kurtulmak için yeni diyet reçeteleri tavsiye eder!

Kadın hakları günü için insanlar sokağa çıktı

Sokağa çıkanların başına hızır paşalar üşüştü.

Kadın hakları gününde kadınların hakkına yine dayak düştü!

Çalışmayan kadınlar için ise; dışarı çıkabilmenin tek meşru yolu alışverişti. Kadının giyim-kuşama, ziynet eşyası, evinin zenginliği ve düzeni, kocasının toplumdaki statüsünün göstergesiydi. Alışveriş bir iş olmasının dışında bir zevk aracı olmaktaydı. Kadının kent hayatına katılımı ancak tüketim toplumunun meşrulaştırdığı istekler doğrultusunda olabiliyordu. Ancak bu da kadının sadece tüketen, üretmeyen, yaratamayan yaratıklar oldukları düşünülerek kocaları ve erkek bakışınca aşağılanmalarına neden oluyordu. Ayrıca alışveriş yapabilmek de, parası olan görece az sayıdaki kadına ait bir ayrıcalıktı.

Kapitalizm elindeki her imkanı kadınların toplumdaki "görevini" anlatmak için kullanıyor. Bunun için kullandığı en önemli

araçlardan biri de medya. Reklamlardan, TV dizilerine, haberlere ve gazete sayfalarına kadar kadının "yeri" bizlere bir kez daha anlatılıyor. Reklamlar daha önce evdeki kadınlara yönelik hazırlanırken şimdilerde çalışan kadına da yönelik olmaya başlıyordu. Şu sıralar pek çok konuya malzeme olan, hiçbirimizin yabancı olmadığı, bir cep telefon reklamında kadın "Ben Özgürüm" şarkısını söylüyor ve bu reklam da modaya uygun olarak dizi reklam haline getiriliyor ve hatta klip yapılıyor. Bu toplumda sadece cep telefonuna sahip olunarak özgür olmak mümkünse bizim kolay demektir.

Bir deterjan reklamının sloganı ise şöyle: "Evinizde özgürlüğün tadını çıkarın!" Kocasını ve oğlunu oturma odasında temizliyor. Kadın evin içinde özgür ve mutlu oluyor. Eve özgürlük ve mutluluk geliyor. Aile kucaklaşıyor.

Televole'lerden, magazin programlarından, internetten ve gazetelerin son sayfalarından ise bahsetmeye gerek yok. kadın tamamen cinsel bir obje olarak karşımıza çıkıyor.

Bir cep telefonu olarak özgürleşemeyeceğimiz gibi, evde kullandığımız deterjanı değiştirerek de mutlu ve özgür olamayacağımızı biliyoruz. Fransa'da 1968'de mücadelenin en yüksek aşamalarından biri yaşanırken, kadınlar bir çok özgürlük almaya başladığında çıkan bir afişte şöyle yazıyor:

"Güzel'lik sokaktadır". Bugün de geçerli olan bu.

Uluslararası "kadın-erkek eşitliği" araştırmasında, Türkiye'nin 57. sırada olduğunu biliyor muydunuz? 57.' ligi, 58 ülke arasından aldığımızı.

Birleşmiş Milletler' in Eylül 2000' de düzenlenen Dünya Kadın Konferansında ise erkek bakanla temsil edildiğimizi biliyor muydunuz?

1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde hep kamu alanında yaşanan ihlallerden söz ediliyor. Politik alanda. Basında. Sanat alanında ifade özgürlüğünde... olduğu gibi.

Oysa kadınların yaşadıkları hak ihlalleri ilk önce ailede yani özel alanda başlıyor. Okula gönderilmeyen kız çocuğu iş gücü sahibi olamıyor, politikaya atılmıyor, sanatçı olamıyor; çalışmasına izin verilmeyen kadın ev kadınlığı rolünü benimseyip zamanının büyük çoğunluğunu ev içinde geçiriyor; namus cinayetine kurban gitmekten korkan genç kız, çarşıya dahi çıkmaya çekemiyor.

Birçoğumuz bile ifade ederken "Kadın Hakları" diyoruz. Kadın Haklarına sahip çıkmalı, korumalı, geliştirmeli...

Aslında söylenmesi gereken "Kadının İnsan Hakları" olmalıdır diyoruz. Kadının insan hakları derken vurguladığımız en önemli nokta kadın haklarının insan hakları bütününden ayrı tutulmasına olan karşı çıkışımızdır. Zira kadınların talep ettiği pek çok hak aslında kadınlara özgü ayrıcalıklı haklar değil; erkek-kadın, yaşlı-çocuk, her insanın doğuştan sahip olması gereken haklardır.

Bizler, yaşamın merkezinde -değil insanın- her canlının olduğunu, buradan hareketle yaşanılacak mutlu bir dünya olabileceğine inanıyoruz.

Bugün her bireyin bilinçsiz yozlaşmasının değiştirilebileceğine inanıyor ve ısrarla söylüyoruz.

"BAŞKA BİR DÜNYA MÜMKÜN"

araçlardan biri de medya. Reklamlardan, TV dizilerine, haberlere ve gazete sayfalarına kadar kadının "yeri" bizlere bir kez daha anlatılıyor. Reklamlar daha önce evdeki kadınlara yönelik hazırlanırken şimdilerde çalışan kadına da yönelik olmaya başlıyordu. Şu sıralar pek çok konuya malzeme olan, hiçbirimizin yabancı olmadığı, bir cep telefonu reklamında kadın "Ben Özgürüm" şarkısını söylüyor ve bu reklam da moda uygun olarak dizi reklam haline getiriliyor ve hatta klip yapılıyor. Bu toplumda sadece cep telefonuna sahip olunarak özgür olmak mümkünse işimiz kolay demektir.

Bir deterjan reklamının sloganı ise şöyle: "Evinizde özgürlüğün tadını çıkarın!" Kocasını ve oğlu otururken kadın evi temizliyor. Kadın evin içinde özgür ve mutlu oluyor. Eve özgürlük ve mutluluk geliyor. Aile kucaklaşıyor.

Televole'lerden, magazin programlarından, internetten ve gazetelerin son sayfalarından ise bahsetmeye gerek yok. kadın tamamen cinsel bir obje olarak karşımıza çıkıyor.

Bir cep telefonu olarak özgürleşemeyeceğimiz gibi, evde kullandığımız deterjanı değiştirerek de mutlu ve özgür olamayacağımızı biliyoruz. Fransa'da 1968'de mücadelenin en yüksek aşamalarından biri yaşanırken, kadınlar bir çok özgürlük almaya başladığında çıkan bir afişte şöyle yazıyor:

"Güzel'lik sokaktadır". Bugün de geçerli olan bu.

Uluslararası "kadın-erkek eşitliği" araştırmasında, Türkiye'nin 57. sırada olduğunu biliyor muydunuz? 57.' liği, 58 ülke arasından aldığımızı.

Birleşmiş Milletler' in Eylül 2000' de düzenlenen Dünya Kadın Konferansında ise erkek bakanla temsil edildiğimizi biliyor muydunuz?

1948 İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde hep kamu alanında yaşanan ihlallerden söz ediliyor. Politik alanda, basında, sanatta alanında, ifade özgürlüğünde... olduğu gibi.

Oysa kadınların yaşadıkları hak ihlalleri ilk önce ailede yani özel alanda başlıyor. Okula gönderilmeyen kız çocuğu iş gücü sahibi olamıyor, politikaya atılmıyor, sanatçı olamıyor; çalışmasına izin verilmeyen kadın ev kadınlığı rolünü benimseyip zamanının büyük çoğunluğunu ev içinde geçiriyor; namus cinayetine kurban gitmekten korkan genç kız, çarşıya dahi çıkmaya çekemiyor.

Birçoğumuz bile ifade ederken "Kadın Hakları" diyoruz. Kadın Haklarına sahip çıkmalı, korumalı, geliştirmeli...

Aslında söylenmesi gereken "Kadının İnsan Hakları" olmalıdır diyoruz. Kadının İnsan Hakları derken vurguladığımız en önemli nokta kadın haklarının insan hakları bütününden ayrı tutulmasına olan karşı çıkışımızdır. Zira kadınların talep ettiği pek çok hak aslında kadınlara özgü ayrıcalıklı haklar değil; erkek-kadın, yaşlı-çocuk, her insanın doğuştan sahip olması gereken haklardır.

Bizler, yaşamın merkezinde -değil insanın- her canlının olduğunu, buradan hareketle yaşanılabilir mutlu bir dünya olabileceğine inanıyoruz.

Bugün her bireyin bilinçsiz yozlaşmasının değiştirilebileceğine inanıyor ve ısrarla söylüyoruz.

"BAŞKA BİR DÜNYA MÜMKÜN"